

1359

פרוטוקול מס' 17/ב

מישיבת ועדת הכלכלה
סיום ג', כ"ז בשבט תשס"ז - 29.1.57
(בשעה 11.00)

נכחיה:

- חברי הועדה: ב. אבניאל - היו"ר
- מ. אולמרט
- ב. אזניה
- ש. בז'רנו
- י. ניצני
- ש. פרלשטין
- מ. קסיס
- ש. רוזנברג
- י. רוקח
- ג. שוקן
- ש. שורש

מוזמנים: מר הנגבי - משרד המשפטים

מסקנות ועדת הכלכלה בענין חברת ים-המלח.

סדר-היום:

היו"ר ב. אבניאל: פותח את הישיבה.

כמה הודעות:

1) קיבלתי תשובה מסגן סגל משרד המסחר והחעשיה, בשם שר המסחר והחעשיה, כי ברצונו לשקול את בקשתנו שחק הפיקוח על סצרכים ושירותים יונא בשני ניסוחים: ניסוח אחד לימי חירום רגילים וניסוח שני שיכנס לחקפו רק בזמן מלחמה או בזמנים מיוחדים, אולם החשובה הטופית לקבלת הצעתנו חלוצה בניסוח המופי, ולכן הוא ביקש שהיועץ המשפטי העובד אהנו והיועץ המשפטי שלו ינסו לעבד נוסח סחאים, ואז הוא יחן לנו חשובה טופית. אני מבין - ואין זה לגנחות של שר המסחר והחעשיה - שהוא רוצה להודע עם עזר גורמים במסלה לפני שיחתיב על הדבר הזה. אני סבור שמוטב לנו לחכות ונבקש היום את היועצים המשפטיים לנסות להעלות נוסח משפטי להצעתנו.

2) הסיור לשריח הפלדה ולדגון יחקיים

ביום ראשון זה. זהו סיור לימודי וכדאי שרוב חברי הועדה יעשו סאמצים להשתתף בו.

3) הטלנו על חברי הכנסת שוקן ורוזנברג

לנסות להגיע לידי ניסוח מוסכם של מסקנות בענין חברת ים המלח, וסוכם שם שאה אף אחד מחברי הועדה לא יערער עליו, הוא יקבל, מתברר שלא רק אני מערער על ניסוח המסקנות שהוצע, גם חבר הכנסת שורש אמר לי שהוא אינו רוצה סמנו וגם חברי הועדה אחרים מערערים עליו. כמובן שרצוני להגיע לידי נוסח מוסכם של מסקנות, אבל לא כאלו. לא תאמרנה את הדרוש, ועל-כן מוטב להגיש יחסי הצעות נפרדות.

אקרא את הצעה ח"כ שוקן ורוזנברג ונדון

עליה חצי-חצי.

טעיף 1

היו"ר ב. אבניאל:

אני מציע לכחוב: "יה המלח מהווה אוצר
טבעי חשוב ביותר בין אוצרות הטבע של
מדינת ישראל", כי אינני יודע אם הוא מהווה את האוצר הטבעי החשוב ביותר
בין אוצרות הטבע הידועים של מדינת ישראל.

אני מציע לקבל את טעיף 1 עם התיקון

שהצעת.

מ. סנה:

אני חושב כי טעיף 1 סנוסה טוב. יש לי
רק הסתייגות בקשר לקביעה האוטרך שניצולו
הכלכלי של ים המלח נחון בידי המדינה, ואני מציע את החוספת הבאה: "הגורם
העיקרי והמכריע בין הגורמים שבלטו את פיתוח המפעל של ים המלח ואת ניצול
אוצרותיו המינרליים היחה הבעלות על הון המונופוליים הבריטיים על החברה
בעלת הזכיון בעבר. למען הפקה מלאה של אוצרות ים המלח לטובת המסק הלאומי
הישראלי, יש להרחיק את ההון הזר מן השותפות בבעלות על המפעל ומן ההשפעה
במוסדות הנהלתו - על ידי הלאמה מלאה, שחבטיה בעלות לאומית ישראלית
בלעדית על האוצר הטבעי הגדול ביותר של מדינת ישראל."

הצעת ח"כ סנה לא נתקבלה

טעיף 1, עם התיקון של ח"כ אבניאל, נתקבל.

הסתייגות: מ. סנה.

טעיף 2:

ש. שורש:

הערה עובדתית: חברה ים המלח לא הועברה
למשרד הפיתוח באמצע שנת 1952, אלא רק
בסוף שנת 1953 או בהחלפת 1954. הניסוח צריך להיות: "חברה ים המלח
הועברה לבעלות הממשלה ומאז היא נמצאת בחזות סמכות של משרד הממשלה..."
כי מקודם היא היחה בחזות סמכותו של האוצר.

ג. שוקן:

אני מציע לבסח את הטעיף כדלקמן: "...
חברה ים המלח הועברה לבעלות הממשלה באמצע
שנת 1952 והיא נמצאת בחזות סמכותו של משרד הפיתוח."

ההצעה נתקבלה

ש. שורש:

אני מציע לכחוב בשורה השלישית של הטעיף
במקום המלים "משרד הפיתוח" את המלה "הממשלה"

ההצעה נתקבלה

ש. בז'רנו:

האם החכונ של 29 מיליון ל"י הוא לפי
הרכלואציה?

היו"ר ב. אבניאל:

דוכני שכן, אולח אני כוכן לבדוק זאת.

טעיף 2, עם התיקונים, נתקבל.

טעין 3:

היו"ר ב. אבניאל:

אני מציע לנסח את הסעיף כדלקמן: "מאמצים אלה נכשלו בגלל השינויים הבלתי סקוליים שנעשו בהנהלת החברה ובגלל חקלות קשות שהיו פרי חפזון בחכנון ובביצוע ובגלל כך שלא דאגו לרכז את העובדים המקצועיים של חברת האשלג הישנה שנתפזרו לכל עבר, ובגלל השיקול הבלתי מספיק בהוצאות רבות שנעשו במפעל שלא תמיד היו מבוססות על שיקול יל רנטביליות של המשק. מכשולים אלה גרמו לכך שחכניות הייצור, הן לגבי מועדי החלחל הייצור והן לגבי כמותי החוצר, לא הוצאו לפועל כמחוכבן".

ש. שורש:

כאשר אכרחי שיש לי הערות לגבי נוסח ההסלצוה שהוצע ע"י ח"כ שוקן ורוזנברג, התכוונתי רק למספר הערות עובדתיות ולא לשינויים במהות ההסלצוה. אם רושמים כאן הסתייגויות מהותיות, יכול להיות שגט לי חתינה כאלו. בכל אופן, אני חוזר ואומר כי יש חשיבות בכך שהמסקנות חתינה פה-אחר.

ט. פרלשטיין:

השארנו לעצמנו את הזכות הפפורשת לרון מחדש על הסעיפים.

סעיף 3 אומר, כי "היה צורך לבצע שינויי גברא בהנהלה האדמיניסטרטיבית והטכנית של החברה". אנו בדעה שדוקא השינויים שנעשו גרמו לחסבוכת שנוצרה במפעל, ויש הבדל מהותי בין שני הניסוחים האלה.

מ. אולמרט:

ככירה שלא הגענו לידי הסכמה כללית, אין ברירה אחרת מאשר להביא שחי הצעות נפרדות.

ט. רוזנברג:

בסעיף 3 הגענו לידי נוסחה מוסכמת ע"י כל חברי ועדת המינה, ואני מתפלא על חבר-הכנסת אולמרט שהוא עכשיו מחנגד לו.

כ. אולמרט:

אני מחנגד לסעיף 3 בגלל הסעיפים 4 ו-5, שבהם נסחיים להחנבא על ההפקה בעמיד.

ג. שוקן:

ועדת הכלכלה יכולה לחרום חרומה מעשית לענין זה רק אם תגיע לנוסח אחיד של מסקנות. אם נגיש הצעות שונות לפי המפתח המפלגתי, לא נחוש דבר: יהיה נוסח קואליציוני אשר יצדיק את המצב ויהיה נוסח של מפלגות האופוזיציה שישלול אותו. אם קובעים שהחקלרה במפעל באו בגלל השינויים בהנהלה האדמיניסטרטיבית, צריך להביע התנגדות להלאמת החברה, והמסקנות אינן עוסקות בכלל בשאלה זו. בהצעתנו על חילופי גברא הכוונה הייתה למחוח ביקורת קשה על הממשלה שלא הצליחה למנות את המנהלים המתאימים.

ש. בז'רנו:

יש לי רושם שזכחנו לשם מה הדיון הזה. חוץ מסעיף 3, כל הסעיפים באים לקבוע את ההישגים הגדולים של חברת ים המלח. אם כך המצב, איש לא היה מעורר את הבעיה בכנסת ובעחונות. אין טעם למסקנות כאלו, גם אם חתקבלנה פה-אחד, הן לא תוטפנה ולא תגרענה והציבור לא ירכוש יותר אימון לא לפעולות הממשלה ולא לביקורת הכנסת. על חברי הקואליציה להחפשר על מנת להגיע למסקנות אחידות של ביקורת ולא של ציון דבריה מוזיטיביים. אם אין ברצונם לעשות זאת, אין ברירה אחרת מאשר להגיש מסקנות נפרדות: חברי הקואליציה יציינו שהכל טוב ויפה ואנו ננסח את דעתנו, ואין צורך לשטש את הדברים.

ש. רוזנברג:

אני מציע לדחות את ההצבעה על סעיף 3.

טעין 4:

היו"ר ב. אבני אל:

אני מציע למחוק את הטלה "סדיר", וכן את המלים: "לפי זה נמצא הייצור בקו עליה ויגיע השנה ל-80 אלף טון".

ש. שורש:

אני מציע לנסח את סעיף 4 כדלקמן: "...החיל ייצור סדיר של אשלג בהיקף של כ-6000 טון לחודש בסוף שנת 1956. לפי זה נמצא הייצור בקו עליה ויגיע בודאי השנה ל-80 אלף טון".

ש. בז'רנו:

אני מציע לכתוב במקום המלים: "ויגיע השנה ל-80 אלף טון" את המלים: "ויחכן שהשנה ייצר חצי מהכמות המיועדת".

מ. אולמרט:

אני מציע רק לציין, כי הועדה רשמה לפני שיש החקדמות בייצור האשלג".

היו"ר ב. אבני אל:

אני מציע לנסח את הסעיף כדלקמן: "לפי האינפורמציה שנמסרה לועדה ע"י ראשי משרד הפיתוח, החיל ייצור אשלג בהיקף של 6000-7000 טון לחודש בסוף קייץ 1956. הועדה רשמה לפנייה את ההצעות לשיפורים טכניים של חברת דשנים וחומרים כימיים ושל המזכאה האמריקני ג'ורג' אטווד ואת הודעת משרד הפיתוח שביצוען יבטיח חוד פרק זמן של שנה, בהשקעה נוספת של כמיליון ל"י, את הייצור המתוכנן של 135 אלף טון אשלג לשנה".

ש. שורש:

אני מציע למחוק את המלים: "בהשקעה נוספת" עד סוף הסעיף ולכתוב: "שביצוען יבטיח עליה בייצור".

מ. טנה:

אני מסכים לדעת היו"ר שהועדה צריכה לקבוע את ההפקה הסציאית שהיא 6000-7000 טון לחודש. כן אני מציע לכתוב, כי על יסוד ההמלצות של חברת דשנים וחומרים כימיים ושל המזכאה האמריקני ג'ורג' אטווד, בהשקעה נוספת - מבלי לנקוב את הסכום - יגיע המפעל לייצור של 135 אלף טון אשלג לשנה. אני מציע לנקוב את כמות האשלג שמקורות להפיק, כי זוהי מעין התחייבות של משרד הפיתוח.

ג. שוקן:

אני מציע לכתוב: "...לפי זה נמצא הייצור בקו עליה ויגיע השנה ל-80 אלף טון לשנה". צרין לציין את המספר הזה, כי הוא מראה שיש פער בין מה שהושג לבין מה שצריך היה להשיג לפי התכנית המקורית.

ש. פרלשטיין:

אני מסכים לציין את הכמות של 80 אלף טון אשלג שיזפק השנה, אך לא נראית לי הפיסקה: "לפי זה נמצא הייצור בקו של עליה".

אני מציע לציין את תוספת ההשקעה הדרושה כדי להגיע לייצור ומתוכנן של 135 אלף טון אשלג לשנה.

ש. בז'רנו:

אני מסכים לצ'יין את הכמות של 72 אלף טון - ולא 80 אלף טון - כמות ייצור האשלג שהמפעל יגיע אליו השנה, אולם אני מציע לנסח זאת בצורה שלילית, כדלקמן: "אנו נמצאים כעת בייצור של לא יותר מ-72 אלף טון אשלג לשנה".

אשר לכמות של 135 אלף טון אשלג לשנה, שמקווים להגיע אליו, אין לנו עדיין ידיעות על כך שמשרד הפיתוח מתכנן השקעה להעלאת הייצור לכמות זו.

ט. טנה:

אני מציע לא לנקוב בכמות ההשקעה הנוספת, כי אם להגיד: "בעזרת תקציב הפיתוח לשנת 1957/8".

ש. רוזנברג:

אני מציע לא למחוק את הכליט: "לפי זה נמצא הייצור בקו של עליה", כי בזה אנו מחייבים שיהיה קו של עליה ושהייצור של 6000-7000 טון לחודש לא יהיה מקרה.

ב. אזניה:

אני מקבל את הצעת היו"ר עם החוספת של ה"כ טנה. אין להביע שתי תקנות. מספיק להביע את החקונה של ההישג המכסימלי. כן אני תומך בהצעה לכתוב: "בעזרת תקציב הפיתוח לשנת 1957/8" ועי"כ אין אנו מקבלים על עצמנו אחריות לדברים שלא בתחום ידיעתנו.

הוחלט לנסח את טעיף 4 כדלקמן: "לפי האינפורמציה שנמסרה לוועדה ע"י ראשי משרד הפיתוח, התחיל ייצור אשלג בהיקף של 6000-7000 טון לחודש בסוף קיץ 1956. הועדה רשמה לפנייה את הודעת משרד הפיתוח על ההצעות לשיפורים טכניים של חברת דשנים וחומרים חיסמים ושל המוסחה האמריקני ג'ורג' אטווד, שביצוען יבטיח חירך פרק זמן של שנה, בעזרת תקציב הפיתוח לשנת 1957/8, את הייצור המתוכנן של 135 אלף טון אשלג לשנה".

טעיף 5:היו"ר ב. אבניאל:

אני מציע למחוק את הפיסקה הראשונה של הטעיף, כי איננו מתמצאים בתהליכים טכניים.

ב. אזניה:

אנו צריכים למסור את כל מה שנאמר לנו על סיכויי המפעל בעתיד, אחרת איננו ממלאים את חובתנו. אני מציע לנסח את הטעיף כדלקמן: "לפי דברי המומחים, שיטת הייצור החדשה מצדיקה את עצמה מבחינה טכנית..."

ש. בז'רנו:

אני מציע למחוק את הטעיף. מה שהטבירו לנו הוא, כי השיטה החדשה לא הצליחה וחשבו שכל ההשקעה אבודה, אולם לאחר שבאו המומחים של החברה לדשנים וחומרים חיסמים, הצליחו להפעילה.

ט. אולמרט:

אני מציע למחוק את הפיסקה הראשונה בטעיף 5 ולהכניס במקומה את טעיף 3.

ט. רוזנברג:

לדעתי, צריך לציין שהיו קשיים טכניים שהגברו עליהם.

ש. פרלשטיין:

לדעתי, הפיסקה הראשונה של סעיף 5 היא מיותרת. איננו יכולים לקבוע בודאות

שהחברה החגורה על כל הקשיים.

היו"ר ב. אבניאל:

אני מציע לדחות את ההחלטה על הפיסקה הראשונה של הסעיף.

ג. שוקן:

בקור לפיסקה הראשונה של הסעיף, איננו מביעים בה דעה בדבריהם איננו בקיאים

בהם, כי אנו אומרים זאת בשם המומחים.

הוחלט לדחות את ההחלטה על הפיסקה הראשונה של סעיף 5.

היו"ר ב. אבניאל:

אני מציע להוסיף אחרי הסלים: "אחרי שהחברה החברה" אחי הסלים: "לפי הודעת משרד התיבות".

ש. שורש:

אני מציע לא לעסוק יותר מדי את משרד התיבות.

ש. רוזנברג:

אני מציע לנסח את הסעיף כדלקמן: "אחרי שהועדה שמעה כי החברה החגורה על הקשיים הטכניים..."

הצעה נחקבלה

היו"ר ב. אבניאל:

אני מציע למחוק את המלה "איתן".

ש. בז'רנו:

אני חושך בהצעת היו"ר.

ש. שורש:

אני כחונגד להצעת היו"ר.

ש. בז'רנו:

אני מציע לכתוב במקום הסלים: "כאחר שמחירי השוק הבינלאומי אינם בטוחים את הוצאות הייצור" את הליים: "כאחר שהוצאות הייצור אינן עומדות במחירי השוק הבינלאומיים".

ס. סנה:

אני מציע לנסח את התיפא של הסעיף כדלקמן: "... כדי להבטיח תפוקה יעילה, רצופה ומורחבת של תוצרת שמאפשר את הייצוא במחירי השוק הבינלאומיים".

טעין 6:

היו"ר ב. אבניאל:

אני מציע לנסח את הסעיף כדלקמן:

"על אף ההתקדמות המעוררת בתדשים האחרונים,

יש להניח שחלק ניכר מן ההשקעים בחברה על ידי המדינה הוא המסד מבחינה כלכלית

על כן יהיה צורך - כאשר יגיע המפעל לייצור מחוכנן - לדון בשאלת הערכה

ע.ע.

מחדש של ההשקעות שנעשו בה לפי שווייץ הריאלי". אינני מציע לחייב את הממשלה ואת עצמנו למחוק כיוו 20 מיליון ל"י שהושקעו במפעל.

ש. בוז'רנו:

אני רוצה לקבוע את העובדה שהשקעת הכספים במפעל הייתה מלכתחילה בחלקה בזכוז וחלק כסנה אפילו בגנוב. על כן - יש לציין - לא תהיה ברירה אחרת מאשר להעביר את ההפסדים על כשלה הממית, כי המפעל אף פעם לא יוכל לשאת בהם, וכאשר הוא יגיע לייצור נורמלי יבטחו קלוקולציה על השקעה ריאליית.

ש. רוזנברג:

ישנן השקעות שהן הפסד כוזב שיכוסה כאשר המפעל יגיע לייצור מסודר. אם ההפסד לא היה כוזב, אין ברירה אחרת מאשר לעשות הערכה מחדש של ההשקעות לפי שווייץ הריאלי. אם מציינים כסעיה ייש צורך בהערכה מחדש של ההשקעות, פירוש הדבר שההשקעות היו הפסד בלתי כוזב.

ש. שורש:

אינני מקבל את ההצעה להוסיף את הכלה "ניכר", מכיון שלא בדקנו זאת. לעומת זאת, אני מקבל את הצעה היו"ר, שיהיה דיון על הערכה מחדש של ההשקעות, ולא להחייב סלמפרע על הערכה חדשה.

ש. פרלשטיין:

אני מציע לציין בסעיף 6 את הגורמים שהביאו להפסד.

ש. בוז'רנו:

אני מציע נוסח מסודר יותר, אך אם אין אפשרות להגיע לניסוח אחר ויהיה הסכם לגבי יתר הטעיות, אני מציע למחיק את הסעיף לגמרי.

היו"ר ב. אבניאל:

אני מציע לנסח את הסעיף כדלקמן: "על אף ההתקדמות המעוררת בחדשיה האחרונים, אין ספק שחלק מן ההשקעות בהברה ע"י המדינה הוא הפסד סכל הבחינות, ועל כן יהיה צורך - כאשר יגיע המפעל לייצור מתוכנן - לדון בשאלת הערכה מחדש של ההשקעות שנעשו בה לפי שווייץ הריאלי".

מ. סנה:

אני מציע לנסח את הסעיף כדלקמן: "אין ספק שחלק מן ההשקעות בהברה ע"י המדינה היו בלתי תכליתיות ומהוות הפסד...". אין זו ביקורת, זה ציון עובדה הידועה בציבור,

ההצעה לא נחקבלה

הערה סגנונית. אני מציע לכתוב במקום המלים: "התקדמות מעוררת" את המלים: "התרחבות מעוררת".

ההצעה נחקבלה

היחלט לנסח את סעיף 6 כדלקמן: "על אף ההתרחבות המעוררת בחדשיה האחרונים, אין ספק שחלק מן ההשקעות בהברה ע"י המדינה מהווה הפסד מבחינה משקית. על כן יהיה צורך, כאשר יגיע המפעל לייצור המתוכנן, לדון בשאלת הערכה מחדש של ההשקעות שנעשו בה לפי שווייץ הריאלי.